

Noten

Wie niet wil dat zijn huis door de bliksem wordt getroffen, plant een notenboom. Bijgeloof natuurlijk, maar wel een gelukkig bijgeloof, want het zorgt ervoor dat er relatief veel notenbomen worden geplant. En ook de volkswijsheid dat de geur van notenblad de muggen uit de buurt houdt, zou een reden kunnen zijn om een walnoot te planten.

ROMKE VAN DE KAA

Een nadeel van een notenboom is dat de boom groot wordt. Je hebt er de ruimte voor nodig, want met een kruin van tien meter doorsnede is de boom niet geschikt voor een kleine tuin. Als u ruimte voor een walnoot heeft, dan is het belangrijk niet de eerste de beste te kiezen. Zaailingen geven vaak kleine noten en soms duurt het tien jaar voor ze vrucht dragen. Maar wie een geënte boom plant kan al na een jaar of drie de eerste noten oogsten.

Romke van de Kaa is publicist en geeft lezingen

Walnoot Daarnaast is het van belang een variëteit te kiezen die aan ons klimaat is aangepast. Nederland ligt op de noordgrens van het verspreidingsgebied van de warmte minnende walnoot en niet alle cultivars doen het bij ons even goed. Geschikte rassen voor Nederland zijn 'Buccaneer' (genoemd naar het Limburgse plaatsje Neer) en 'Broadview', een ras dat een flinke omzwerving achter de rug heeft: de stamouder van 'Broadview' groeide in de buurt van Odessa en is na de Russische Revolutie door vluchtende emigranten als vrucht meegenomen naar Canada, als aandenken aan hun geboortegrond. In Canada is de noot gezaaid, ontkiemd en tot een boom uitgegroeid. Daarna is de boom zijn zegetocht begonnen en nu wordt het ras over de hele wereld uitgeplant. 'Broadview' en 'Buccaneer' zijn vooral populair omdat ze ook vrucht dragen als er geen andere walnotenbomen ter bestuiving in de buurt staan; bij zaailingen is dat vaak niet het geval. De Latijnse naam van de walnoot is *Juglans regia*.

Pecannoot Een imposante, aan de walnoot verwante boom is de zwarte walnoot, *Juglans nigra*. De noten van deze Amerikaanse soort zijn eetbaar, maar minder smakelijk dan die van de gewone walnoot. Bovendien zijn ze alleen met behulp van een moker te kraken. Maar het blad van de zwarte walnoot is

bijzonder decoratief, zeker als je de variëteit 'Laciniata' kiest. Een onbekend familielid van de walnoten is de pecannoot, afkomstig van de *Carya* die in het land van herkomst - Noord-Amerika - hickory wordt genoemd. Niet alle *Carya*'s zijn in Nederland winterhard, maar de meest noordelijke soort, *Carya illinoensis*,

doet het bij ons goed en draagt regelmatig noten, mits de boom in de zon staat. In Amerika en Canada groeit de hickory in de uiterwaarden van rivieren; het is dus geen boom voor dorre grond, hoewel Nederlands enige *Caryaspecialist* De Smallekamp, kwekerij van bijzondere vruchtbomen, merkwaardig genoeg in Nunspeet is te vinden. De pecannoot is wat makkelijker te kraken dan de zwarte walnoot.

Hazelnoot Wie geen ruimte heeft voor een walnoot, zou kunnen kiezen voor een hazelaar. Een hazelnoot is minstens zo lekker als een walnoot. De gewone hazelaar wordt zelden in tuinen aangeplant terwijl hij toch veel voordelen heeft. Om te beginnen de vroege bloei, ten tweede

Juglans regia 'Laciniata', walnoot met diep ingesneden blad

FOTO: KWEKERIJ WESTHOF

Bloeiende walnotenboom

FOTO: ROMKE VAN DE KAA

Corylus avellana 'Fuscorubra', zgn. roodbladige hazelnoot

FOTO: KWEKERIJ WESTHOF

Ginkgo biloba, vrouwelijk exemplaar met noten

FOTO: COR ROZIER

Walnoot in bolster, de soort is 'Germisara'

de bruikbaarheid van de soepele twijgen, al kom je mandenvlechters tegenwoordig alleen nog maar tegen op de braderie. Van de dikkere takken kun je een tuun – één gevlochten tuin-afschieding – maken en moestuiniers gebruiken ze graag als bonenstaak. Daarbij komt nog dat een hazelaar bijkans het eeuwige leven heeft. Wordt de struik te groot, dan zaag je hem af, waarop hij het volgende seizoen weer vrolijk verder groeit. En tenslotte draagt een hazelaar natuurlijk hazelnoten. Over het nut van een hazelaar bestaat geen twijfel, maar over de sierwaarde kunnen we twisten. Voor de tuin zijn er verscheidene siervormen geselecteerd. *Corylus avellana* 'Aurea' is een zwak-groeiende struik met goudgeel uitlopend blad in het voorjaar. Een sprookje, vooral met een onderbeplanting van blauwe boshyacinten. In de loop van het seizoen wordt het blad groen.

Corylus avellana 'Heterophylla' heeft gewoon groen blad, maar het is diep ingesneden waardoor de hele struik en luchtige indruk maakt. Voor liefhebbers

van treurbomen hebben we *Corylus avellana* 'Pendula', met afhanginge takken. Persoonlijk vind ik dit meer iets voor op een kerkhof.

Langwerpig tot kogelrond *Corylus avellana* is niet de enige soort. Uit Zuid-Europa komt *Corylus maxima*, een hazelaar die te herkennen is aan zijn langwerpige noten. In tuinen komen we deze hazelaar vooral tegen in zijn roodbladige vorm: *Corylus maxima* 'Purpurea'. Het blad van deze struik is opvallend koperrood in de lente, maar in de zomer wordt het zo donker dat de struik als een massief blok in de tuin staat. Niet iets voor op de voorgrond dus, maar een mooie achtergrond voor rode lijsterbessen of oranje rozenbottels in de herfst. De soortnaam 'maxima' van *Corylus maxima* slaat zeker niet op de grootte van de noten. Die zijn tamelijk klein, maar smakelijk. Een andere hazelaar met kleine noten is de Turkse hazelaar, *Corylus colurna*. Dit is geen struik maar een boom die je vrijwel uitsluitend als laanboom

tegenkomt. De noten van deze hazelaar zitten verstopt in grote clusters van ragfijn verdeelde kelkklippen – ware kunstwerken. Deze liggen in het najaar zomaar op straat, totdat ze worden geplet onder autobanden. Het wordt tijd dat de modieuze stadsboeren zich hier eens om bekommeren. Walnoten, pecannoten of hazelnoten zou je eigenlijk niet rond kunnen noemen maar er is wel één noot die werkelijk kogelrond is: de noot van de *Ginkgo*, de Japanse notenboom. Nu is er met ginkgo's één probleem: ze worden meestal ongesekst verkocht. En noten krijg je alleen aan een vrouwelijke boom. Wie een man heeft zal nooit oogsten. Maar misschien is het in dat geval een troost dat de noten van de ginkgo een walgelijke stank verspreiden en pas eetbaar zijn nadat ze van hun stinkende omhulsel zijn ontdaan, en geroosterd zijn. ■

De Nationale Juglanscollectie is op afspraak te bekijken bij Kwekerij Westhof in 's-Heer Abtskerke, Zeeland. Zie www.walnoten.nl